

Stanisław Makowski

Niemiecki Instytut Spraw Polskich

Biuletyn Polonistyczny 30/3-4 (105-106), 157-160

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NIEMIECKI INSTYTUT SPRAW POLSKICH

W dniu 11 marca 1980 r. otwarto w RFN Deutsches Polen-Institut - Niemiecki Instytut Spraw Polskich. Nazwa tej placówki nie w pełni jednak określa jej istotę. Instytut zajmuje się bowiem przede wszystkim polską problematyką literacką w szerokim kontekście kulturowym. Taki profil zakreślił jego współtwórca i dyrektor, wybitny tłumacz i zasłużony popularyzator naszej literatury w Niemczech, Karl Dedecius. W publikacji wydanej z okazji pięcioletniej działalności Instytutu ("Fünf Jahre Deutsches Polen-Institut. Arbeitsbericht. 1980-1984", Darmstadt 1985) następująco sformułował jego cele:

"W swoim statucie Instytut zobowiązał się poprzez działalność naukową, publicystyczną i imprezową pogłębiać znajomość kultury i życia duchowego obydwu narodów. Dlatego też w pracy Instytutu główny nacisk zostanie położony na badanie, prezentowanie i propagowanie szeroko pojmowanej literatury i kultury polskiej przede wszystkim poprzez określone inicjatywy wydawnicze. W tym zakresie Instytut podejmie także odpowiednią działalność publiczną polegającą na udzielaniu informacji, wsparcia, porad i opieki oraz na organizowaniu prelekcji, wykładów i wystaw.

Instytut pragnie także stworzyć odpowiednią bibliotekę specjalistyczną oraz archiwum i oddać je do dyspozycji uczonych, studentów, publicystów, a więc tych wszystkich, którzy interesują się problematyką polską; w tym zakresie pragnie współpracować z innymi bibliotekami oraz uniwersytetami. Pragnie wreszcie wspierać tłumaczenia i tłumaczy zarówno niemieckich, jak i polskich." (s. 24).

Dotychczasowe dokonania Instytutu świadczą, że tak sformu-

żowane zadania i obowiązki wypełnia on niezwykle dynamicznie i konsekwentnie.

W wydawnictwie Suhrkamp, przy wsparciu finansowym Robert-Bosch Stiftung, Dedecius powołał do życia zaplanowaną na 100 tomów "Polnische Bibliothek", którą realizuje przy pomocy swoich współpracowników naukowych (m.in. dr Andreas Lavaty, Elvira Grözinger). W serii tej, publikując po około 5 tomów rocznie, zamierza przedstawić wybitnych pisarzy polskich od średniowiecza po współczesność. Prezentacja ta będzie realizowana poprzez edycje oddzielnych utworów, wybory tekstów i różnego typu antologie (gatunkowe, tematyczne, czasowe) oraz towarzyszące im opracowania. Główną troską redaktora serii jest dbałość o wysoki poziom tłumaczeń, który zawsze decyduje o powodzeniu przekładanego tekstu na obcym gruncie.

Począwszy od 1982 r. w serii "Polnische Bibliothek" ukazały się już m.in. antologie: "Pisarze polscy", "Młoda Polska", "Monarcha i poeta. Baśnie i legendy", "Nadzieje pokonanych. Opowiadania polskich realistów", "Zastanów się, zanim pomyślisz. 2222 aforyzmy, sentencje i myśli", wybory wierszy Różewicza, Miłosza, Szymborskiej, utwory Korczaka, "Kordian i cham" Kruczkowskiego, "Podróż do Warszawy" Schulza, "Przedwiośnie" Żeromskiego, "Listy do Marysieńki" Sobieskiego, "Popiół i diament" Andrzejewskiego, "Dziennik warszawski" Brandysa, "Pamiętki Soplicy" Rzewuskiego.

Drugim, obok "Biblioteki Polskiej", przedsięwzięciem Instytutu jest przygotowywany pod kierunkiem K. Dedeciusa i E. Grözinger "Podręcznik literatury polskiej XX wieku" ("Handbuch der polnischen Litteratur des 20 Jahrhunderts") pomyślany jako "książka do czytania". Na jego zawartość złożą się więc wyselekcjonowane teksty literackie, informacje o autorach, ko-

mentarze, bibliografia i indeksy. Podręcznik ten obejmuje najważniejsze zjawiska literackie ostatniego stulecia naszej literatury: 1880-1980.

W realizacji obydwu tych zamierzeń wydawniczych, a także w innych pracach naukowych Instytutu biorą również udział wybrani przez stronę niemiecką polscy historycy i krytycy literatury.

Materiałowym zapleczem prac jest prowadzona przez Renatę Schmidgall, licząca w tej chwili już 12 000 tomów, polonistyczna biblioteka Instytutu, powstająca z zakupów i darowizn, gromadząca przede wszystkim polskie teksty literackie, prace historyczno- i teoretycznoliterackie oraz odpowiednie polskie czasopisma. Kompletowana jest w niej również dokumentacja dotycząca współpracy RFN z Polską w sferze wszystkich dziedzin kultury, a także partnerstwa miast, wymiany młodzieży itp. Zbiera się tu również materiały do różnego typu bibliografii poświęconych tym zagadnieniom. Instytut wspiera te badania i pomaga w ich wydawniczej realizacji. Przykładowo można tu wymienić takie prace, jak K.A. Kuczyńskiego "Bibliographie der polnischen Litteratur in deutscher Übersetzungen von Anfängen bis 1983" czy A. Lavatego "Bibliographie zur Geschichte der deutsch-polnischen Kulturbeziehungen". Polonistyczne zbiory Instytutu stają się powoli jednym z najbogatszych bibliotecznych zasobem polonistycznym w RFN (obok biblioteki Seminarium Sławistycznego we Frankfurcie n. Menem i w Monachium).

Instytut organizuje rozmaite sympozja, sesje, odczyty, spotkania, wieczory autorskie (np. kolokwia tłumaczy z języka polskiego, 1980), wystawy (np. poświęconą Korczakowi, 1979-1980; polskiej książce, 1980; niemieckim polonikom, 1981 w Warszawie) oraz pokazy filmowe (np. Dni Filmu Polskiego, 1980,

1984).

Dyrektor i pracownicy Instytutu wygłaszają liczne odczyty o literaturze polskiej w różnych ośrodkach RFN. Mówią o niej ze znanstwem także w audycjach radiowych.

Instytut przyjmuje również systematycznie wielu gości z Polski: tłumaczy, pisarzy, nauczycieli języka niemieckiego, wydawców, uczonych, studentów.

Tak więc na wszelkie możliwe sposoby Karl Dedecius przeno-
si na grunt niemiecki najcenniejsze wartości polskiej kultury,
z którymi tak mocno żył się w czasie swej łódzkiej młodości.
Pracę tę traktuje jako życiową misję, która ma prowadzić do
polsko-niemieckiego zbliżenia i porozumienia. Rezultaty jego
wysiłków wysoko oceniają sami Niemcy. Świadczą o tym choćby
słowa Marion Dönhoff wypowiedziane z okazji wręczenia Dede-
ciusowi Heiskiej Nagrody Kulturalnej w lutym 1986 r.: "Nikt w
Niemczech nie uczynił więcej dla ożywienia zainteresowań oraz
zrozumienia literatury polskiej niż Karl Dedecius. To on wywo-
łał oddźwięk na polską literaturę i zapewnił jej trwałe miej-
sce w naszym życiu duchowym" ("Börsenblatt" 40/ 21.5.1986).

Na koniec warto przypomnieć, że Instytut mieści się w
Darmstadt w stylowej, secesyjnej willi znanego wiedeńskiego ar-
chitekta, Józefa Marii Olbrycha, który wspólnie ze Stanisławem
Wyspiańskim zaprojektował w 1898 r. stronę tytułową czasopiema
"Ver sacrum". Reprodukacja tego wspólnego, interpretowanego
przez Dedeciusa symbolicznie, dzieła wisi w Instytucie na ho-
norowym miejscu.

Stanisław Makowski